

NERV: Redukce počtu lidí v předlužení a související šedé ekonomiky

Executive summary:

- Okolo 400 tisíc lidí v ČR je v mnohočetných a neřešitelných exekucích, velká většina z doby před regulací spotřebitelských úvěrů (2016). Nejméně polovina ekonomicky aktivních lidí v tomto stavu redukuje oficiální příjmy. Ztráty v příjmech veřejných rozpočtů lze odhadovat na 5 až 12 miliard Kč ročně. Exekvovanost má další dopady v nárůstu počtu minimálních důchodů, omezení zaměstnavatelů v postižených regionech i ve stabilitě rodin a vzdělávání.
- Opakování Milostivého léta je efektivní pro zatím nepokryté typy dluhů (daňové a správní exekuce), jinak se jeho možnosti vyčerpaly. Hlavním řešením musí oddlužení, do kterého dnes vstupuje jen 20 tisíc dlužníků ročně. Musí být přístupnější a kratší, více individualizované (možnosti dlužníka vyplývající z jeho ekonomické pozice), zbavené hlavních demotivujících faktorů a formální tvrdosti. Ale zároveň by mělo být přísnější v tlaku na legalizaci příjmů a návrat z šedé ekonomiky.
- To splňuje návrh novely oddlužení od MSp zkracující oddlužení na 3 roky a nahrazující plošný předpoklad uspokojení 30 % zbytkových dluhů individuálně stanovenou hranicí vycházející ze socioekonomické pozice dlužníka (z minimálního adekvátní příjem vzhledem ke vzdělání, regionu, oboru práce apod.). Vyvratitelná domněnka 30% uspokojení vytvářela reálně zcela odlišnou míru tvrdosti - podle toho kolik dluhu povinný uspokojil před oddlužením a jaké jsou jeho ekonomické možnosti. Individualizace odpovídá směrnici EU, vytváří právní jasnost posuzování oddlužení již raných fázích (kontrola plnění min adekvátního příjmu). Zároveň vytváří tlak na legalizaci příjmu stanovením min adekvátní příjem.
- **Doporučujeme uchování tohoto principu novely** a odmítnutí připomínek, které jdou proti principům individualizace, otevření přístupu výměnou za legalizaci příjmů.¹ Navíc ale doporučujeme opatření, které posílí vstup do oddlužení, pozici férových věřitelů v něm a zamezení teoretického kalkulu se vstupem. Jde o:
  - a) vyšší povinnost exekutorů informovat o oddlužení (popř. opt-out) → informovanost
  - b) vyšší tlak na přezkum a popření nepřiměřených příslušenství → lepší pozice férových věřitelů
  - c) v insolvenční vypočítávat nárok na dávky z příjmu po insolvenčních srážkách, ale vyplácet je v limitované výši → omezení tlaku na snižování příjmů před srážkami
  - d) zavedení speciálního režimu pro zvláště zranitelné osoby (důchodci, invalidní) omezující minimální měsíční splátku 2 000 Kč
  - e) omezení případného kalkulu posuzováním, zda osoby a podnikatelé, kteří do oddlužení nevstupují z exekuce, nemohou uspokojit věřitele jinak
  - f) zvážit sblížení srážek v insolvenční a přednostní exekuci (nutná analýza)

¹ Konkrétně navrhuje přijmout variantu II úpravy § 412a novely.

Obsah:

Existující stav a problémy:	3
Společenské náklady:	4
Doporučené cíle všech opatření:	4
Existující nástroje redukce exekucí a jejich potenciál:	5
Novela oddlužení - hodnocení NERV PS ED	7
Jaké principy by měla reforma oddlužení sledovat:	7
Nakolik části novely reflektují tyto principy (hodnocení NERV - PS ED)	7
Další návrhy NERV PS ED, které v novele nejsou obsaženy:	9
Potenciální náklady rychlejších oddlužení pro stát:	10

Existující stav a problémy:

- V exekucích je cca 689 tisíc lidí (1. pololetí 2022), z toho až **400 tisíc lidí ve vícečetných exekucích, u nichž nelze předpokládat uspokojení** a konec exekvovanosti.²
- **Většina osob v exekuci do ní spadla před regulací spotřebních úvěrů:** Cca ¾ lidí ve vícečetných exekucích jsou v exekuci min od roku 2015 a polovina od roku min od roku 2010. Jejich exekuce tak častěji obsahují vysoká příslušenství - až v roce 2014 totiž došlo k razantnímu snížení advokátních odměn a sankčních úroků u nájmu a v roce 2016 k regulaci sankcí u spotřebitelských úvěrů. Část těchto starých exekucí je tak při napadení soudy rušena (i z důvodu nelegálního využití rozhodčích doložek apod.). Cca 90 % nových exekucí je vypisována proti lidem, kteří již v exekuci jsou.
- **Většina lidí v exekuci hledá únikové cesty v šedé ekonomice:** V existujících výzkumech více než polovina (54 %) z ekonomicky aktivních lidí³ v mnohočetných exekucích přiznává alespoň jednu z forem úniku do šedé ekonomiky a odklonění příjmů od zatížení odvody.⁴ V projekci a při započítání chybovost odhadu jde o 140 až 200 tisíc lidí.
- **K úniku do šedé ekonomiky i nastavení systému srážek a nesplacitelnost.** Srážky ze mzdy v ČR probíhají z přiznané mzdy (není vyžadován min adekvátní příjem) a nárok na dávky sociální podpory se počítá z příjmu před dávkami. Tato kombinace motivuje k minimalizaci legálních příjmů. Průměrná výše exekucí na člověka je dnes okolo 500 tisíc Kč, ale lidí s mnohočetnými exekucemi vyšší. To, jak velkou část dluhu umořili do roku 2022, limitoval fakt, že v exekuci se nesplácela přednostně jistina dluhu.⁵
- **Exekvovanost disproportčně zasahuje regiony.** V některých krajích se exekvovanost mezi lety 2016 - 2021 snížila výrazně, relativně o 25-30 %. V některých okresech Ústeckého či Moravskoslezského kraje a dalších periferních oblastech ale sledujeme menší pokles počtu lidí v exekuci, který se pořád pohybuje až okolo 15 % obyvatel, zároveň zde dochází k nárůstu počtu exekucí na jednoho exekvovaného (zdroj: Mapa exekucí, Exekutorská komora).
- **Oddlužení využívá minimum fyzických osob.** V roce 2022 do oddlužení vstoupila 19 603 lidí (tedy asi 4-5 % z cílové populace, na kterou by mělo cílit). Nejenže se nenaplnili obavy z uvolnění oddlužení v roce 2019, ale počet vstupujících nedosahuje ani nejnižší odhady z té doby.⁶
- **Nevýhodné postavení pro férové věřitele.** Exekuční srážky v nepřednostních pohledávkách se řídí pořadím pohledávek (doručením exekuce). Protože většina velká cílové skupiny upadla do exekucí před regulací spotřebitelských úvěrů, mohou mít v pořadí výhodnější postavení poskytovatelé úvěrů směřující k brzké exekuci, než další věřitelé typu pronajímatelů, dodavatelů energií či služeb, u nichž riziko nebylo přímou součástí podnikání. K vyrovnání jejich postavení a popření části příslušenství úvěrových společností dochází až v přezkumu při oddlužení.

² Zdroje: pokud není uvedeno jinak, jsou zdrojem číselných údajů veřejná data Exekutorské komory, Mapy exekucí, Institut pro řešení oddlužení

³ Zdroj: <https://www.paqresearch.cz/post/factory-odrazujici-od-vstupu-do-oddluzeni>

⁴ Konkrétně přes 30 % přiznává příjmy na ruku či přes známého, 11 % má mzdu redukovanou k min mzdě + domácnost bere dávky, 19 % je nezaměstnaných přes relativně vysoké vzdělání (maturita), dalších takřka * % má plat zcela neodpovídající vzdělání (např. VŠ s čistým příjmem pod 20 tisíc Kč) či redukuje odvody a paušální srážky z DPP.

⁵ <https://www.mesec.cz/clanky/stat-zastavi-stovky-tisic-exekuci-u-jinych-se-zmekci-pravidla/>

⁶ https://www.idnes.cz/finance/financni-radce/oddluzeni-nova-pravidla-insolvence-osobni-bankrot-poradna-pri-financni-tisni-dluznici-veritele.A191209_160807_viteze_sov

Společenské náklady:

- **Únik exekvovaných do šedé ekonomiky redukuje příjmy rozpočtů o miliardy ročně:** Z odhadu počtu ekonomicky aktivních lidí v mnohočetných exekucích redukující legální příjmy (viz výše), vyplývá, že pokud průměrný člověk v exekuci takto redukuje odvedené daně a odvody o 3 až 5 tisíc Kč měsíčně (minimalistické předpoklady), činí ušlé příjmy státu cca **5 až 12 miliard Kč ročně**. Ne všechny tyto ztráty lze připsat exekucím a získat zpět oddlužením, které by na to ale mělo cílit. Na druhou stranu, další ztráty rozpočtů pramení z omezené motivace ke zvyšování příjmů u legálně pracujících, výběru DPH a z nutnosti vyšší podpory lidí v nezaměstnanosti.⁷ K celkovým ztrátám přes 10 miliard Kč dochází i přepočty z mezinárodních studií.⁸
- **Ohrožení důchodového systému.** Minimalizace příjmů vede k redukcí vyměřovacího základu a odvodů sociálního pojištění. Většina lidí v mnohočetných exekucích je nyní ve věku 45 - 65 let. V horizontu 5 - 20 let tak lze očekávat výrazný nárůst důchodců s nízkými důchody z této skupiny a související tlak na dávkový systém či zavedení minimálních důchodů apod.
- **Exekuce jsou masivním nákladem pro zaměstnavatele** - [Průzkum Svazu průmyslu a dopravy mezi zaměstnavateli](#) odhaduje, že komunikace s exekutory tvoří náklad 150 – 500 Kč měsíčně na zaměstnance, u vícečetných exekucí až 200 - 2500 Kč. To jsou celkové náklady firem až v nižších jednotkách miliard korun ročně.
- **Exekuce zhoršují legální zaměstnávání v chudých regionech** u zaměstnavatelů, kteří nechtějí participovat v šedé ekonomice (např. mezinárodní firmy) = omezení investic a rozvoje pracovního trhu.
- **Exekuce omezují kupní sílu regionů a tím rozvoj služeb v nich.** Exekvovanost rodičů a s nimi související nestabilita a chudoba jsou nejlepším regionálním prediktorem neúspěšnosti ve vzdělávání⁹. Souvisí s omezenou společenskou participací, volbou extrémních stran v regionu - i nárůstem volby extrémních stran.¹⁰

Doporučené cíle všech opatření:

- Výrazně snížit exekvovanost a počet mnohočetných exekucí v horizontu 4 až 10 let.
- V rámci řešení vracet lidi z šedé ekonomiky do legálních příjmů. Není samozřejmé s koncem exekuce, když si pobyt v šedé ekonomice zvykli a redukují tím odvody.
- Individualizovat přístup k dlužníkům v oddlužení - vyžadovat maximální snahu odpovídající socioekonomické pozici povinného.
- Zrovnoprávnit postavení férových věřitelů operujících s rizikem oproti spotřebitelským úvěrům s vysokým příslušenstvím (zejm. z dob před regulací)
- Zvýšit výběr daní a odvodů řádově o jednotky miliard Kč ročně (lze sledovat v longitudinálních datech ČSSZ a FS).

⁷ Podle studie VUPSV jeden nezaměstnaný stojí ročně stát okolo 290 tisíc Kč, majoritně nikoli v podporách v nezaměstnanosti, ale v placení pojistného, dalších dávkách a službách https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_500.pdf

⁸ Dle studie [Baker Tilly](#) v UK má předlužení 2,9 milionů lidí pro britskou ekonomiku 8,3 miliardy liber. Při normování přes HDP a počet lidí v exekuci per capita se dostává k odhadu okolo 11 až 18 miliard Kč ročně, dle definice „předluženého člověka“ a velikosti populace.

⁹ Zdroj: https://www.datapaq.cz/?v1=nedokoncovani_zakladniho_vzdelavani_2019-2020&v2=podil_rodicu_v_exekuci_2021&vis=scatterplot

¹⁰ Š. Jurajda, J. Grossman: Voting under Debtor Distress. CERGE-EI. Chystaná publikace 2023.

- Omezit počet lidí s minimálním vyměřovacím základem důchodového pojištění a počet velmi nízkých důchodů v budoucnu.
- Oživení spotřebitelské poptávky, trhu práce a ekonomické aktivity zejména v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji a s tím spojená konvergence regionů
- Nevytvářet morální hazard ->zamezit opakovaným oddlužením či kalkulu se vstupem do oddlužení.
- Předejít kumulaci problémů a nutnosti plošných řešení jako jsou plošná rušení exekucí a amnestie a dalších opatření poškozující férové věřitele.

Existující nástroje redukce exekucí a jejich potenciál:

- **Milostivé léto** - ve dvou fázích vedlo k ukončení exekucí nižších desítek tisíc lidí a odpuštění příslušenství v řádech nižších miliard při splacení jistiny (ještě není vyhodnoceno). Často dluhy s velkým poměrem příslušenství a nákladů vymáhání. Potenciál je ale zřejmě již omezený, protože se vyčerpává skupina lidí, která:
  - Je schopna v krátkém čase splatit jistinu svého dluhu, a zároveň;
  - Má dluhy výhradně či majoritně u subjektů participujících v milostivém létu.

Potenciál ML III je zejména pokud existují typy věřitelů a dluhů, které vůbec v ML I a II nebyly pokryty (např. dluhy na daních). Jinak je lepší časový odstup.

- Rušení bagatelních exekucí, u nichž jistina nepřesahuje 1500 Kč** - vedlo k zrušení až nižších stovek exekucí a je jedním z důvodů poklesu počtu exekucí z 4,43 na 4,17 milionů exekucí během prvního pololetí roku 2022 i počtu celkového lidí v exekucích. V rušení je třeba pokračovat a zkoumat, zda zálohy za pokračování bagatelních exekucí vyžadují všichni exekutoři. Ale nevede většinou k celkovému oddlužení.
- Oddlužení** - současný systém je nefunkční, protože do oddlužení vstupuje minimum lidí (cca 20 tisíc ročně). Důvody malého vstupu do oddlužení jsou podle výzkumů¹¹:
  - a. Neinformovanost - až 40 % neví o existenci oddlužení či nezná details. Exekucí vstup do oddlužení aktivně nikdo nemusí navrhnout.
  - b. Vyšší srážky v oddlužení než v nepřednostní exekuci (sráží se 2/3 příjmu nad nezabavitelné minimum oproti 1/3 v nepřednostní exekuci). K tomu navíc poplatek 1000 Kč měsíčně insolvenčnímu správci.
  - c. Minimální splátka 2 tisíc Kč měsíčně, kterou si nemohou dovolit někteří dlužníci s omezenými dluhy (do 200 tisíc Kč), ale malými příjmy (např. nízkopříjmoví důchodci).
  - d. Kombinace délky oddlužení (5 let + doba do schválení) a nejasného konce oddlužení při nedosažení 30 % uspokojení, vede k tomu, že část rizikových dlužníků nemusí oddlužení úspěšně projít. Neziskové organizace jako Člověk v tísni jim tak ani nedoporučují do oddlužení vstupovat.
  - e. Plošný cíl uspokojení 30 % zbytkových dluhů (byť stanoven jen vyvratitelnou domněnkou) vede k reálně zcela nerovnosti požadavků vůči povinným:

¹¹ <https://www.paqresearch.cz/post/factory-odrazujici-od-vstupu-do-oddluzeni>

- i. U povinného, který splatil velkou část dluhů před vstupem do oddlužení, vede k uspokojení většiny dluhů. U povinného, který splatil melou část, k uspokojení menšiny.
  - ii. Někteří povinní by měli díky své socioekonomické pozici (vzdělání, region, typ práce) možnost uspokojit více než 30 % dluhů, jiní mohou i při maximální snaze uspokojit méně.
- f. Neinformovanost o výhodách oddlužení - exekuvání často neví, že v insolvenci probíhá přezkum, při němž může dojít k odmítnutí některých nadhodnocených příslušenství apod.
- g. Další obavy - např. posuzování hodnoty majetku při jejich prodeji, veřejné informace o dluzech v insolvenčním rejstříku apod.

Oddlužení mohou blokovat i některé institucionální faktory. V současné variantě posuzují soudy při nesplacení 30 % zbytkových dluhů snahu povinného, a to bez jasných kritérií. Při rozšíření počtu oddlužovaných na cca 50 tisíc ročně to časem může vést k zahlcení soudů či zbytečnému formalismu.

Novela oddlužení - hodnocení NERV PS ED

Jaké principy by měla reforma oddlužení sledovat:

1. **Respektovat požadavky směrnice EU¹²**, která např. umožňuje stanovení minimální procentuální hranici uspokojení zbytku dluhů pro splnění oddlužení, ale individuálně, ne plošně.
2. **Řešit hlavní důvody preference pobytu v šedé ekonomice** (viz body výše) - rozdílná výše srážek, neznalost, nepřístupnost pro nízkopříjmové (díky minimální splátce), nejasnost konce oddlužení posilující rizikovost vstupu do něj
3. **Individualizovat oddlužení**, aby docházelo k maximální snaze odpovídající pozici dlužníka, ale byly odstraněny formální bariéry a tvrdost.
4. **Zrychlit oddlužení**, aby došlo k rychlejšímu ekonomickému restartu a redukce negativních dopadů
5. **Zabránit přehlcení soudů** při posuzování desítek tisíc případů konce oddlužení s uspokojením pod 30 % bez předem jasných kritérií.
6. **Zrovnoprávnit férové věřitele - motivovat insolvenční správce k popírání** excesivních příslušenství u spotřebitelských dluhů (občas maskováno tvorbou nové jistiny)
7. **Ale zejména směřovat dlužníky k legalizaci práce a odchodu z šedé ekonomiky**. K tomu paradoxně ani dnešní nepřístupné oddlužení nemusí směřovat, protože:
  - srážky stejně jako v exekuci vychází z přiznaných příjmů, což motivuje k jejich omezování a zatajování. Neexistuje institut minimálního adekvátního příjmu, který by stanovil, jaký výdělek a uspokojení zbytkových dluhů lze očekávat u člověka v dané ekonomické pozici,
  - i v oddlužení se nárok na sociální podporu počítá z příjmu před srážkami, ale z těchto dávek se často nesráží. To vytváří další tlak a motivaci k minimalizaci příjmů před srážkami.

Nakolik části novely reflektují tyto principy (hodnocení NERV - PS ED)

Zkrácení oddlužení na 3 roky: Délka oddlužení podnikatelů i nepodnikatelů, resp. minimální délka plnění splátkového kalendáře, se zkracuje z 5 let na 3 roky.

NERV PS ED: Souhlas. U podnikatelů a osob mimo exekuce lze zvážit stanovení kritérií při posuzování návrhu oddlužení, aby ke vstupu do něj nedocházelo ve chvíli, kdy ho ještě může řešit jinými způsoby. Zároveň je možno zvážit, zda se zkrácením doby oddlužení o 2 roky neprodloužit lhůtu možného vstupu do dalšího oddlužení ze současných 12 let po konci 1. oddlužení na 14 let (udržení odstupu).

Posílení právní jistoty a jasnosti plnění podmínek oddlužení - Nově zaveden roční interval posuzování plnění podmínek oddlužení. V případě potvrzení řádného plnění nelze znova přezkoumávat.

NERV PS ED: Souhlas. Při dobré realizaci by jasnost mohla posílit motivaci ke vstupu, vést k lepší kontrole povinných i nepřehlcení soudů nejasnými případy po konci oddlužení (a nesplnění % uspokojení)

¹² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:52016PC0723>

Individualizace očekávaného uspokojení zbytkových příjmů: Nově zavedená individuální vyvratitelná domněnka splnění oddlužení. Pokud dlužník splní individuální očekávané procentní uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů uvedené v rozhodnutí o schválení oddlužení, má se za to, že splnil podmínky oddlužení a bude na konci procesu osvobozen od hrazení zbytku pohledávek.

NERV PS ED: Souhlas - doporučujeme přijmout variantu II úpravy § 412a novely. Neponechávat vyvratitelnou domněnku na 30 % očekávané plnění, které je v rozporu se směrnicí i s individuální hranicí plnění.

Individuální očekávané % uspokojení by se mělo řídit tzv. minimálním adekvátním příjmem dlužníka. Ten by měl vycházet z jeho socioekonomického postavení - např. dle vzdělání, regionu, genderu, věku a skupin oboru práce. Toto lze stanovit z dat ISPV Trexima. Např. jako 20 percentil mzdy v daných skupinách. Tento systém odliší ekonomické možnosti a posílí tlak na legalizaci příjmů.

Větší flexibilita oddlužení: 1) Možnost prodloužení oddlužení až o rok při neplnění podmínek (dosud soud může jen potvrdit či zrušit oddlužení). **1) Závazný příslib a dobrovolná platba nad výpočet srážek místo darovací smlouvy** - darovací smlouvy či smlouvy o důchodu doplňovaly nedostatečný příjem dlužníka v oddlužení, který nestačil na minimální splátku 1+1. Mnoho dlužníků však smlouvy uzavíralo pouze formálně a částku, která jim chyběla do uhrazení minimální splátky v oddlužení, platili ze své nezabavitelné částky.

NERV PS ED: Souhlas. V rámci závazného příslibu by měl dlužník mít šanci splácet nad výpočet srážky - závazný příslib by ale měl být časově omezený (např. půl roku), aby neodrazoval díky nejistotě udržení možnosti vyšších splátek. Zároveň navrhujeme zvážit zavedení omezení, kolik z uspokojení může být hrazeno dary. To zamezí i spekulaci, kdy povinný může před oddlužením alokovat prostředky osobám, které mu následně v oddlužení pomáhají dary.

Rychlejší splácení výživného: Bude nově hrazeno již v počáteční fázi oddlužení (cca 7 měsíců do schválení oddlužení).

NERV PS ED: S cílem souhlas, realizaci a parametry nedokážeme posoudit.

Minimální splátka a odměny insolvenčním správcům: Nezvyšuje se měsíční odměna insolvenčního správce (1000 CZK) a na to navázaná minimální splátka (dalších 1000 CZK) během plnění splátkového kalendáře. Růst nákladů je však insolvenčním správcům kompenzován navýšením odměny v období před schválením oddlužení.

NERV PS ED: Je třeba řešit situaci lidí, kteří kvůli důchodu / invaliditě apod. nemohou dovolit ani minimální splátku 2000 CZK. Např.

- *Redukce min splátky a rozložení oddlužení do 5 let*
- *Nahrazení možností minimální splacené částky (např. 40 tisíc Kč), do které se započítá i uspokojení prodejem majetku apod.*
- *Pro individuální případy objektivně zdravotně aj. limitovaných dlužníků s malými dluhy možnost okamžitého oddlužení při rozhodnutí soudu*

Růst odměn insolvenčních správců navrhujeme realizovat zejména opravdu výrazným nárůstem odměn za úkony jako je přezkum dluhu. Současný stav, kdy tyto úkony jsou honorovány v řádech stovek korun, vede zejména u velkých kanceláří insolvenčních správců schopných generovat zisky měsíční odměnou k malé snaze o přezkum (což je na úkor dlužníka i férových věřitelů).

ekonomické neaktivity (důchodci) či invalidity omezené příjmy, které to z šance na oddlužení vyřazuje. Navrhujeme u nich soudu dovolit snížení minimální splátky (případně i výměnou za prodloužení na 5 let), případně soudu dovolit okamžité oddlužení po uspokojení prodejem majetku. Podmínky schválení může být i výše dluhu, předchozí splácení a nemožnost zvyšovat příjem (důchod, invalidita apod.).

6. Omezení potenciálního kalkulu s oddlužením

- Oddlužení má řadu nevýhod (vyšší srážky, soudní řízení, přítomnost v insolvenčním rejstříku, zabavení věcí nutných k podnikání u podnikatelů, atd.), které budou odrazovat od jakéhokoli kalkulu. Přesto lze zvážit
- Prodloužení lhůty na vstup do dalšího oddlužení o 2 roky ve spojitosti se zkrácením prvního oddlužení o 2 roky
- U podnikatelů a FO, které nebyly v exekuci, soudně více zkoumat dobu trvání ekonomických problémů a nutnost řešení oddlužením / schopnost uspokojení věřitelů jinými prostředky

Potenciální náklady rychlejších oddlužení pro stát:

U dlužníků, kteří nyní vstupují do oddlužení, dojde dle odhadu správců ke splacení v průměru cca 30-35 % dluhů. ¹⁴U nové kohorty může průměrné uspokojení klesat. Při započítání faktu, že část uspokojení probíhá prodejem majetku a rozložením do let, lze předpokládat, že ročně bude u nové kohorty uspokojováno cca 5 % dluhu. Za předpokladu, že efekt absence vyvratitelné podmínky 30 % se z hlediska odvodů vyrovná s efektem minimálního adekvátního příjmu tedy lze očekávat pokles uspokojení o cca 10 p.b. Cca 15 % dluhů přitom je směrem ke státu (informace Insolcentrum).

Průměrný dluh v exekucích je v současnosti pod 500 tisíc Kč. Pokud by do oddlužení vstoupilo 200 tisíc dlužníků problémovější dlužníci s průměrným dluhem 750 tisíc Kč, dojde k propadu uspokojení pohledávek státu o 2,25 miliardy Kč.¹⁵

Proti tomu ale stojí výnosy: a) institut minimálního adekvátního příjmu by měl vést k placení dluhů z legální mzdy – nikoli z darů, což vede již během oddlužení k vyšším daňovým a sociálním odvodům, b) následné omezení bytí jen části šedé ekonomiky předlužených, která má celkový rozsah 5-12 miliard Kč, c) sekundární efekty jako možnost navyšování mzdy, výběru DPH po oddlužení.

Ve variantě vstupu 200 tisíc dlužníků také předpokládáme, že by se jinak zúčastnili delšího a méně přístupného oddlužení. To při současném vstupu 20 tisíc ročně ale není pravděpodobné. Reálná alternativa je tak spíše pobyt v exekucích, kde se míra uspokojení v posledních letech kombinací snižuje a roste počet nevymahatelných exekucí.

Dopad na další věřitele je třeba redukovat tím, že dojde v přezkumu k popření extenzivních příslušenství spotřebních úvěrů. Tím dojde k dalšímu zrovnoprávnění věřitelů, kteří byli znevýhodněni pořadím exekucí a jejich dluhy nepochází ze spotřebitelných úvěrů.

¹⁴ Odhad v rámci projektu dluhového poradenství SOS pod MPSV, Rubikon + Institut pro řešení předlužení.

¹⁵ 200 000 dlužníků * 750 000 Kč průměrný dluh * 10 % pokles uspokojení * 15 % pohledávky na straně státu. Jde o odhad celkové ztráty – nikoli roční.

Jak zabránit vzniku nových exekucí:

Pro omezení vzniku nových exekucí lze doporučit:

1. Urgence reálně důslednějšího dohledu ČNB nad poskytovateli spotřebních půjček, jejichž exekuce prohlašují soudy za nelegální na základě bezdůvodného obohacení či využívání rozhodčích doložek (např. ProfiCredit)
2. Nastavení odměn exekutorů tak, aby v systému existovala motivace věřitelů maximalizovat vymáhání bagatelních dluhů před exekucí, a u exekutorů motivace ke spojování bagatelních exekucí. Tedy:
  - a. Dostatečná progrese odměn exekutorů a omezené odměny za vymáhání bagatelních dluhů
  - b. Povinnost získávat zálohu od věřitele zejména při vymáhání bagatelních dluhů
3. Vyjednat s dodavateli energií, aby rozkládaly doplatky energií do minimálně 10-12 měsíců
4. Posílit dluhové poradenství a poradenství v bydlení / splácení energií, na které může být navázán vznik nových dluhů